

DOOD

Reeksen en columns

[Het hellend vlak](#)

Zedenverwilderung. Ze bestaat. Neem nu het levenseinde. Niets in het leven is belangrijker dan de dood. De beschaving van een volk blijkt uit hoe het omgaat met de dood.

Daar zijn wij in ons land niet geweldig in. Wij hebben niet genoeg geld veil om de ondraaglijke zwaarte van de dood wat te verlichten. Jaarlijks twintig miljoen euro meer voor palliatieve zorg: dat is in ons land erg hoog gegrepen.

Sterven is duur, vinden onze leiders. Te duur. Want het levert weinig op. Dood en geld. Het eindige en het oneindige. De twee begrippen passen niet goed bij elkaar.

Ik heb de dood niet lief. Ze is de ultieme vernedering van de mens. Maar als we dan toch moeten sterven, ben ik voorstander van een zo groot mogelijke autonomie voor het individu. Sommigen willen iets vroeger sterven, ervaren ontluisterende aftakeling als strijdig met de menselijke waardigheid. Anderen vechten liever langer door, uit eerbied voor God, uit liefde voor het leven of uit balorigheid. Niemand hoeft zich voor zijn keuze te verantwoorden.

Sneller doodgaan was lange tijd een probleem. Euthanasie? Dat is moord! Maar vandaag is ook langzaam sterven niet langer een onbetwist recht. Heb toch de moed om los te laten, hoor je dan. Therapeutische hardnekkigheid is volkomen fout! Therapeutische hardnekkigheid: wat een rare term. Een uiterst negatief begrip. In discussies over het levenseinde toch. Want waar zou Justine Henin staan zonder hardnekkigheid? Of Nelson Mandela? Eigenlijk hou ik wel van hardnekkige mensen, al valt er misschien niet mee te leven. Dat is meestal ook niet nodig.

Toen mijn hoogbejaarde vader enkele jaren geleden, na een val thuis, met twee gebroken ribben in het ziekenhuis lag en stilaan in een uitzichtloze situatie belandde, stond ik op een avond aan de rand van zijn bed. Valavond in mei. Een lente die tegelijk de herfst was. Schemerig licht. Ik dacht aan vroeger, aan het sprookje van de wolf en de zeven geitjes, dat mijn vader mij als kind zo vaak had verteld. Er is, als je gelukkig wil zijn, altijd minstens één sprookje waarin je moet blijven geloven. Daar stond ik bij stil, alleen met hem. Dacht ik. Opeens hoorde ik over mijn schouder een stem. Een verpleegster fluisterde mij toe: 'Hoelang denkt u hier nog mee door te gaan? Weet u wel wat dit aan de gemeenschap kost? Nierdialyse, goed, ik weet het, we zijn ermee begonnen. Maar we moeten de moed hebben om te stoppen.' Ik slikte. Waarom zou het moediger zijn om te stoppen dan om door te gaan? Mijn vader leed geen pijn. Waarom is volhouden tegen beter weten in per definitie moreel slechter dan afhaken? Is het leven zelf geen lange, vergeefse strijd tegen de dood?

'Of wilt u het nog wat rekken om een maand langer zijn pensioen op te kunnen strijken?' Dat zei ze, toen ik niet antwoordde. Toen mijn antwoord zwijgen was. Er zijn zinnigjes die je niet vergeet. En die tegelijk moreel te zeer fout zijn om je blijvend te verwonden.

Voor alle helderheid, niet iedereen reageerde zoals deze dame. Haar dienst zat er trouwens op. Ze ging voor twee weken met vakantie.

Wat is zedenverwilderung? Gezeur over geld, in het aanschijn van de dood. Er zijn momenten in het leven waarop geld een vies woord is. Eerst en vooral: als je bezig bent met sterven. Maar ook als je bloemen koopt voor je geliefde en je daarbij probeert af te pingelen op de prijs van een roos. Het verraad van het getal, daar gaat het om. Je kunt niet huilen en tegelijk zuinig zijn op je tranen.

Kortom, ik ben voor euthanasie, voor palliatieve zorg én voor therapeutische hardnekkigheid. Vele wegen leiden naar de dood, en geen enkele is glorieus. De tijd is voorbij dat kerkgenootschappen, politieke partijen of

ideologische pressiegroepen mogen kiezen in onze plaats. Dat artsen of ethici het recht verwerven om aan de hand van zogenaamd wetenschappelijke redeneringen te beslissen over leven en dood. Want iedereen sterft alleen. Je kunt wel lyrisch doen over 'samen' en 'solidariteit', maar de dood is niet vatbaar voor collectivisering, zelfs niet bij een genocide. Al vallen er miljoenen doden, ook dan sterft ieder mens alleen.

Wij mogen niet zwijgen over de dood. Wie elke discussie over een aanpassing van de euthanasiewet weigert, maakt niet zozeer een keuze voor het leven, maar voor het oppervlakkige leven. Euthanasie voor kinderen en demente bejaarden is een te moeilijk probleem om erover te zwijgen.

De morele gezondheid van een samenleving lees je af uit de gesprekken die ze voert, en uit de gesprekken die ze vermijdt. Sommige politici streven niet alleen formele macht na, maar ook nog eens moreel gezag. Dat verwerf je niet door te praten over details waaraan je niets kunt veranderen, zoals toplonen. Spreek over de dood. Ook aan de dood kan je niets veranderen. Maar de dood is geen detail.

Rik Torfs is hoogleraar kerkelijk recht aan de KU Leuven.

Het Hellend Vlak verschijnt tweewekelijks op donderdag.

www.standaard.be/hellendvlak